

TA'LIM SIFATI YANGI O'ZBEKISTON TARAQQIYOTINI YANADA YUKSALTIRISHNING MUHIM OMILI

"Insonga e'tibor va sifatli ta'lim yili" munosabati bilan
yosh olim va talabalar o'rtasida o'tkazilgan
ilmiy-amaliy

KONFERENSIYA TO'PLAMI

Qo'qon universiteti 15-may, 2023-yil

Ushbu to'plam "Insonga e'tibor va sifatli ta'lim yili" munosabati bilan o'tkazilgan yosh olim va talabalar ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan.

MAS'UL MUHARRIR

Zahidov G'ofurjon Erkinovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

TAHRIR HAY'ATI

G'ulomov Saidahrur Saidahmedovich – iqtisodiyot fanlari doktori, akademik;

Ahmedov Durbek Quadratillayevich - iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Mahmudov Nosir Mahmudovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Butaboyev Muhammadjon - iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Islamov Anvar Ashirkulovich - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent;

Ruziev Shohruzbek Ravshan o'g'li - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Ta'lim sifati yangi O'zbekiston taraqqiyotini yanada yuksaltirishning muhim omili / Yosh olim va talabalar ilmiy-amaliy konferensiyasi to'plami. Kokand university, 2023 yil 15 may, - «Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi» 2023.

© Matn. Mualliflar, 2023.

© Kokand university, 2023.

© «Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi», original maket, 2023.

Nuritdinov Jalolxon Tursunboy o'g'li, Qo'qon universiteti "Raqamli texnologiyalar va matematika" kafedrası o'qituvchisi

O'ZBEK TURIZIMNI RIVOJLANTRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR	333-335
Choriyev Jo'rabek, Qo'qon universiteti Mehmonxona va turizmni boshqarish yo'nalish talabasi, Yo'ldashev Axrorjon, Qo'qon universiteti Raqamli texnologiyalar va matematika kafedrası o'qituvchisi	

III SHO'BA: TA'LIM SIFATI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INSON QADRI VA BARKAMOL AVLOD SHAKLLANISHIDA PEDAGOGIKA, PSIXOLOGIYANING O'RNI

BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARINI TARBİYALASHDA SHARQ MUTAFAKKIRLARI ASARLARIDAN FOYDALANISH	337-340
Boboqulova Madina Mirzohid qizi, Qo'qon universiteti Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 4-kurs talabasi, Muborakxon Ganiyeva, Qo'qon universiteti Ta'lim sifatini nazorat qilish departamenti boshlig'i, p.f.n.	
MAKTABGACHA INKLYUZIV TA'LIM - INKLYUZIV JAMIYAT VA MADANIYAT ASOSI	341-343
Arslanova Madinaxon Mansurovna, "Ta'lim" kafedrası dotsenti, p.f.f.d. (PhD)	
JA'HON IQTISODIYOTIDA YANGI INDUSTRIAL DAVLATLARNING TUTGAN O'RNI	344-345
Umarov Toxirjon Mamurjonovich, Qo'qon universiteti Ilmiy tadqiqotlar departamenti boshlig'i	
TEMUR TUZUKLARIDA INSONNI QADRLASH VA ILM MA'RIFAT MASALALARI VA UNING BUGUNGI KUNGA TADBIQ ETISHDAGI AHAMIYATI	346-349
Pozilov Hamid Ikromjon o'g'li, Qo'qon universiteti ta'lim fakulteti boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabasi Temirova Mashhura Muhammadaminovna, Qo'qon universiteti v.b. dotsenti (PhD)	
MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA XORIJIY TILLARNI O'QITISHNING ZAMONAVIY METODIKASI	350-352
Madaliyeva Xurshida Ulug'bek qizi, Qo'qon universiteti Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 1-ko'rs talabasi Muborakxon Ganiyeva, Qo'qon universiteti Ta'lim sifatini nazorat qilish departamenti boshlig'i, p.f.n.	
TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA BOSHLANG'ICH SINF O'QITUVCHISINING O'RNI	353-355
H.I.Pozilov, Qo'qon universiteti Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 3-kurs talabasi, K.O.Matnazarova, Qo'qon universiteti "Ta'lim" kafedrası dosenti p.f.f.d (PhD)	
BOLA SHAXSINING SHAKLLANISHIDA MTT VA OILA HAMKORLIGI	356-358
Mamatqulova Nilufar, Qo'qon Universiteti, magistratura 1-bosqich talabasi, Gauxar Djanpeisova, Toshkent shahridagi A.I. Gertsen nomidagi Rossiya davlat pedagogika universiteti filiali "Maktabgacha ta'lim" kafedrası mudiri pedagogika fanlari nomzodi, dotsent	
MA'NAVIY BARKAMOL SHAXSNI SHAKLLANISHIDA OILANING O'RNI	359-361
Shixnazarov Behruz Bahrom o'g'li, O'zbekiston davlat konservatoriyasi 2- bosqich magistri, K.O.Matnazarova, Qo'qon universiteti "Ta'lim" kafedrası dosenti p.f.f.d (PhD)	
BOSHLANG'ICH SINF O'QITUVCHISINING PEDAGOGIK MAHORATINI SHAKLLANTIRISH	362-364
G.F. Mirzakbarova, Qo'qon universiteti Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 4-kurs talabasi, K.O. Matnazarova, Qo'qon universiteti "Ta'lim" kafedrası v.b dosenti p.f.f.d (PhD)	
AVLOD SHAKILLANISHIDA PEDAGOGIKA VA PSIXALOGIYANI O'RNI	365-368
Keldiboyeva Zumrad Qo'qon universiteti 3 – kurs talabasi, Mulaydinov Farxod Murotovich, Qo'qon universiteti "Raqamli texnologiyalar va matematika" kafedrası mudiri	
TASHQI VA ICHKI MOTIVATSIYALARNING YOSHGA BOG'LIQLIGI	369-371
Mahmudov Muhammadali Qaxramonovich, Qo'qon universiteti "Ta'lim" fakulteti 1-kurs talabasi, Eshonqulova Guljahon Abduqaxxorovna, Qo'qon universiteti o'qituvchisi	
BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARINING O'QISH VA SAVODXONLIK DARAJASINI OSHIRISHDA XALQARO BAHOLASH DASTURLARINING AHAMIYATI	372-376
Muazzamxon Xodjayeva, Qo'qon universiteti boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 3-bosqich talabasi	
МАСОҒАВІЙ ТАЪЛИМДА ЎҚИТУВЧИЛАРНИНГ КАСБИЙ КОМПЕТЕНТЛИГИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ	377-381
Нилуфар Баходировна Рахмонова, Қўқон университети Хорижий тиллар кафедраси ўқитувчиси	
TA'LIM TARAQQIYOTINI RIVOJLANTIRISH VA YANGILASHNING MUHIM OMILLARI	382-383
Nurishv Nurberdi Novat o'g'li, Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika institute boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 3-bosqich talabasi	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA "O'ZBEKISTONNING ENG YANGI TARIXI" FANINI O'QITILISHINING INSON QADRI VA TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDAGI AHAMIYATI	384-386
Temirova Mashhura Muhammadaminovna Qo'qon universiteti v.b. dotsenti. (PhD)	
BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARINI KOMIL INSON QILIB TARBİYALASHDA MUTAFAKKIRLAR FIKRLARI	387-390
M.M. Boboqulova, Qo'qon universiteti Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 4-kurs talabasi, K.O. Matnazarova, Qo'qon universiteti "Ta'lim" kafedrası v.b dosenti p.f.f.d (PhD)	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA GIMNASTIKA MASHG'ULOTLARIDA SHIKASTLANISHI OLDINI OLISHNI AHAMIYATI	391-394
F.A. ERKABOYEVA, Qo'qon universiteti Ta'lim fakulteti Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 3-kurs talabasi, D.A. MAMASOBIROVA, Qo'qon universiteti Ta'lim fakulteti Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 3-kurs talabasi, A.Yu.Maxkamov, Qo'qon universiteti Ta'lim kafedrası dosenti, pedagogika bo'yicha falsafa doktori (PhD)	

JAHON IQTISODIYOTIDA YANGI INDUSTRIAL DAVLATLARNING TUTGAN O'RNI

Umarov Toxirjon Mamurjonovich
Qo'qon universiteti,
Ilmiy tadqiqotlar departamenti boshlig'i

Annotatsiya: 20-asrning so'nggi o'n yilliklarida iqtisodiy taraqqiyotda keskin o'zgarishlarga erishgan rivojlanayotgan mamlakatlar guruhi. Bu mamlakatlar ko'pgina ko'rsatkichlar bo'yicha jahondagi o'rta va hatto yuqori rivojlangan mamlakatlarga yaqinlashdi. Yangi industrial mamlakatlarda sanoat ishlab chiqarish hajmi va uning milliy daromadagi hissasi o'sdi, aholi jon boshiga yalpi ichki mahsulot hajmi ko'paydi. Yangi qatlam tadbirkorlar sinfi mavqei mustahkamlandi. Yangi industrial mamlakatlarga Lotin Amerikasining rivojlangan mamlakatlari — Argentina, Braziliya, Meksika va Janubiy Sharqiy Osiyoda "Osiyo yo'lbarzlari" nomini olgan bir qator mamlakatlar va hududlar — Singapur, Tayvan, Koreya Respublikasi, Xitoy tarkibidagi Syangan kiradi. Bulardan bir qadar keyinroq 2-avlod Yangi industrial mamlakatlari deb nom olgan mamlakatlar ham paydo bo'ldi.

Kalit so'zlar: eksport, industrial mamlakatlar, TMK

Yangi industrial mamlakatlar sanoatida eng zamonaviy texnologiyalar qo'llaniladi va jahon bozorida raqobatbardosh yuqori sifatli mahsulotlar ishlab chiqariladi. Ularning tajribasi rivojlanayotgan mamlakatlar o'z taraqqiyotida faqat o'zlarida serob, hatto ortiqcha bo'lgan tabiiy va mehnat resurslari bilan birga texnik jihatdan murakkab ishlab chiqarishga tayanishlari va bu tarmoqlarda qiyosiy afzalliklarga ega bo'lishi mumkinligini ko'rsatadi. Yangi industrial mamlakatlarning sanoat rivojida chet el kapitali faol rol o'ynaydi. Masalan, Singapurda 1980-yillar oxirida ishlov beruvchi sanoat mahsuloti eksportining 90% ga yaqini, Koreya Respublikasida 27% chet el transmilliy kompaniyalari (TMK) filiallari hissasiga to'g'ri kelgan. TMK bu mamlakatlarda mahalliy arzon ishchi kuchidan foydalangan holda yangi, ba'zan eng yangi sanoat korxonalarini qurishda ishtirok etadi. Ayrim detallar va butlovchi qismlar ishlab chiqaradigan tor ixtisoslashgan korxonalar quradi, mahsulotni pirovard yig'ish rivojlangan mamlakatlarning o'zida amalga oshiriladi.

Masalan, elektronika sanoati sohasidagi AQSH va Yaponiya TMK Meksika, Singapur, Tayvan va Malayziyada yarimo'tkazgichli priborlar va integral sxemalar chiqaradigan bir qator korxonalarni tashkil etdi. Ayrim TMK murakkab texnologiyani soddalashtirib, ishlab chiqarish jarayonini alohida qismlarga ajratib, rivojlanayotgan mamlakatlarda tegishli korxonalarni qurdi. Natijada bu mamlakatlardan ishlov beruvchi sanoat mahsulotlari eksportining katta qismi TMK ichki firma savdosidan iborat bo'lib qoldi.

Janubiy Sharqiy Osiyodagi Yangi industrial mamlakatlarning eksport yo'nalishidagi rivojlanishi, eksport tuzilmasi tamomila o'zgardi. Unda xom ashyo va oziq-ovqat hissasi keskin kamayib, sanoat eksportida to'qimachilik mahsulotlari salmog'i pasaydi, mashina va uskunalar hissasi juda o'sib bordi. Masalan, 1970 yildan 1995 yilga qadar Singapur eksportida xom ashyo va oziq-ovqat hissasi (%larda) 72,5 dan 16,1 ga ga, Koreya Respublikasida 23,5 dan 6,7 gacha, Tayvanda 24,3 dan 7,3 gacha, to'qimachilik tovarlari hissasi esa tegishli 5,6 dan 2,6 gacha, 41,1 dan 15 gacha, 29,0 dan 14,4 gacha qisqardi, mashina va uskunalar hissasi esa Singapurda shu davrda (% larda) 11,0 dan 62,3 ga, Koreya Respublikasida 7,2 dan 51,6 gacha, Tayvan 16,7 dan 47,7 gacha o'sdi. 2-avlod Yangi industrial mamlakatlarda ham xuddi shunday o'zgarishlar bormoqda. Malayziyada xom ashyo va oziq-ovqat eksporti hissasi shu davrda 93,5% dan 26,9% ga qisqargan bo'lsa, mashina va uskunalar hissasi 1,6% dan 50% ga o'sdi. Tailandda xom ashyo va oziq-ovqat eksport hissasi 95,3% dan 26,3% pasayib, mashina va uskunalar hissasi 0,1% dan 31,5% ga ko'tarildi. Shunday qilib, bu mamlakatlarning ko'pchiligi mashina va uskunalar eksporti bo'yicha jahondagi sanoati rivojlangan mamlakatlar

darajasiga ko'tarildi. 20-asr oxirlariga kelib jami rivojlanayotgan mamlakatlar sanoat eksportining deyarli 70%, mashina va uskunalarning eksportining 70% dan ko'prog'i Janubiy Sharqiy Osiyodagi 1 va 2 avlod Yangi industrial mamlakatlari. (Syangan, Singapur, Koreya Respublikasi, Tayvan, Indoneziya, Malayziya va Tailand), shuningdek, Xitoy hissasiga to'g'ri keldi.

2002 yilga kelib aholi jon boshiga yalpi milliy mahsulot ishlab chiqarish Koreya Respublikasida 16480, Singapurda 23090, Malayziyada 8280 AQSH dollarini tashkil etdi. Yangi industrial mamlakatlarda aholi jon boshiga tibbiy, ta'lim, kommunal xizmatlari iste'mol bo'yicha ham jiddiy yutuqlarga erishilgan.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlab o'tish lozimki, yangi industrial mamlakatlarning paydo bo'lishi hozirgi jahon xo'jaligida va xalqaro mehnat taqsimotida katta o'zgarishlar yuz berganligini, rivojlanayotgan mamlakatlar o'rtasida tabaqalanish kuchayib borayotganligini ko'rsatadi, chunki Yangi industrial mamlakatlardagi taraqqiyot kam rivojlangan mamlakatlarning katta guruhidagi qoloqlikni bartaraf eta olmadi.

Iqtisodiy va sanoat rivojining hozirgi darajasiga ko'ra, Yangi industrial mamlakatlardan eng rivojlanganlari — Koreya Respublikasi, Argentina, Meksika, Singapur sanoati rivojlangan mamlakatlarga deyarli yaqinlashdi va Ispaniya, Portugaliya, Gretsiya kabi Yevropa davlatlari bilan bir darajada turadi. Meksika va Koreya Respublikasining rivojlangan mamlakatlarning Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti (OYESD) a'zoligiga qabul qilinganligi ham buning isboti bo'la oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. SERVIS S. I. V. A. JAHON IQTISODIYOTI VA XALQARO IQTISODIY MUNOSABATLAR.
2. Турсунова М. МАМЛАКАТИМИЗ ИҚТISODIYOTIGA INVESTITSİYALARNI JALB QILISH MASALALARI VA ULARNING TASHQI SAVDO SOHASIDAGI O'RNI: https://doi.org/10.55439/ECED/vol23_iss3/a14 //Экономика и образование. – 2022. – Т. 23. – №. 3. – С. 94-100.
3. Shakhzodbek E., KHurshidbek T., Shoxruxmirzo A. USE OF INNOVATIVE AND INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE SYSTEM OF ECONOMIC EDUCATION //INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION. – 2022. – Т. 1. – С. 181-186.
4. Xurshidbek T., Shaxzodbek Y., Gulginaxon A. MARKETINGNI O'ZGARISHIDA IJTIMOY TARMOQLAR VA INTERNETNI O'RNI //Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS). – 2022. – Т. 2. – №. Special Issue 4. – С. 127-129.

Ilmiy nashr

Ta'lim sifati yangi O'zbekiston taraqqiyotini yanada yuksaltirishning muhim omili

**YOSH OLIM VA TALABALAR ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI TO'PLAMI**